

БАНКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ І ТАЄМНИЦЯ У СУДОЧИНСТВІ: МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Костицький Віталій

(юрист)

У зв'язку із розробкою Кодексу суддівської етики постає питання про морально-етичні проблеми збереження таємниці у судочинстві та врахування досвіду банківської сфери щодо регулювання питань збереження таємниці. Законодавством визначено три види такої інформації: це державна таємниця, банківська таємниця та інша конфіденційна інформація.

Зокрема, відповідно до статті 1 Закону України „Про державну таємницю” від 21.01.1994 р. до державної таємниці відносять вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому законом, державною таємницею і підлягають охороні державою[1].

Відповідно до статті 60 Закону України „Про банки і банківську діяльність” від 7.12.2000 р. до банківської таємниці належать: 1) відомості про стан рахунків клієнтів, у тому числі стан кореспондентських рахунків банків в НБУ; 2) операції, проведені на користь чи за дорученням клієнта, здійснені ним угоди; 3) фінансово-економічний стан клієнтів; 4) системи охорони банку та клієнта; 5) інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи-клієнта, її керівників, напрями діяльності; 6) відомості щодо комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та іншу комерційну інформацію; 7) інформацію щодо звітності по окремому банку, крім тієї, що підлягає опублікуванню; 8) коди, що використовуються банком для захисту інформації[2].

Відповідно до частини 2 статті 30 Закону України „Про інформацію” від 2.10.1992 р. конфіденційна інформація - це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов[3].

У разі порушення зазначених вимог Закону службовці НБУ притягаються до дисциплінарної відповідальності[4] (стаття 14 Закону України „Про державну службу”), а також мають нести цивільну, адміністративну чи кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством України (стаття 38 Закону України „Про державну службу”[5]).

Так, зокрема, що стосується кримінальної відповідальності за зазначені діяння, то в чинному Кримінальному кодексі України від 5.04.2001 р.[6] такими визнані діяння, передані статтями 232, 328, 329, 330 ККУ[7].

Водночас і членам Ради НБУ забороняється розголошувати державну, банківську або службову таємницю, яка стала відома їм у зв'язку із здійсненням ними їх повноважень.

У той же час названі питання становлять собою лише невеликий фрагмент того великого комплексу проблем, що неминуче виникають і виникатимуть у зв'язку із застосуванням заходів юридичної відповідальності до службовців НБУ.

Дотепер до кінця не проведено чіткої демаркаційної лінії у визначенні спільного, особливого та унікального у статусі державних службовців та статусі службовців саме НБУ.

Регулювання відповідних питань у спеціальному статусному Законі відомчу України „Про Національний банк України” є поверховим і значною мірою відсильним. Це породжує правотворчість, численні спроби заповнити законодавчі прогалини виданням підзаконних нормативно-правових актів, зокрема урядових (ми переконалися у цьому на

прикладі урядової Постанови, прийнятої для реалізації статті 64 Законі України „Про Національний банк України”).

Такий, у цілому незадовільний, стан регулювання питань відповідальності як елемента статусу службовців НБУ дало підставу для обґрунтованого висновку про те, що питання відповідальності (її обсягу, видового різноманіття, чіткості суб’єктного складу тощо) працівників НБУ не визначено в чинному законодавстві України на належному рівні[8].

Їх усунення, як і вирішення багатьох інших проблем статусу службовців НБУ, лише посилюватиме положення НБУ як особливого органу державного управління, слугуватиме зміцненню засад його незалежності. Очевидно, що це має відбуватися в контексті проголошеної в Україні адміністративної реформи[9]. Суттєвим її елементом стало ухвалення в 2011 р. нового Закону України “Про державну службу”, який має набрати чинності з 1.01.2013 р.

Подальший розвиток статусу працівників НБУ, його деталізація та конкретизація в чинному законодавстві, поступове зміцнення, розширення власне законодавчого регулювання елементів цього статусу – актуальне завдання юридичної теорії і практики в Україні. Разом з тим, це ще й важливий елемент підвищення статусу самого НБУ, зміцнення засад його незалежності, що, безумовно, позитивно впливатиме і на стан всієї банківської системи України в довгостроковій перспективі. Цей досвід може бути врахований і у правовому регулюванні проблем збереження таємниці у судочинстві.

Література.

1. Закон України „Про державну таємницю” від 21.01.1994 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, N 16, ст.93.
2. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 20.03.1991 р. // Відомості Верховної Ради 1991. - № 25. - Ст. 281 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 5-6, ст.30.
3. Закон України „Про інформацію” від 2.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, N 48, ст.650.
4. Хавронюк М. Дисциплінарні правопорушення і дисциплінарна відповідальність. Навч. посібн. – К.: Атіка, 2003. – С. 52-54.
5. Закон України “Про державну службу” від 16.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 52, ст.490.
6. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, N 25-26, ст.131.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. і доповн. / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Атіка, 2003. – С. 578, 758-766.
8. Орлюк О.П. Теоретичні питання банківського права і банківського законодавства. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – С. 86.
9. Старцев О. Удосконалення заходів дисциплінарної відповідальності посадових осіб органів виконавчої влади України в умовах реформування державної служби // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - №11. – С. 44-47.

ПРИНЦИПИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДУ І СУДДІВ У СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОСУДДЯ

Обрізко І.

(суддя)

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі (ч. 2 ст. 124 Конституції України[1]). Це означає, що, з одного боку, судова влада реалізується тільки спеціально уповноваженими державними органами – судами (в тому числі і спеціалізованими), а, з другого боку, відповідні судові органи, з огляду на різноманітність правовідносин, що виникають у державі, повинні мати тільки їм притаманні можливості вирішення певних категорій спорів (зокрема, господарських, адміністративних тощо).